

Šindelář, Pavel

Tádžikové (Indoevropané)

In: Šindelář, Pavel. *Etnografie Číny*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 88-90

ISBN 978-80-210-7049-3; ISBN 978-80-210-7052-3 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130592>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Tádžikové (indoevropané)

Tádžikové (塔吉克族 *Tājíkè zú*)

alternativní označení: Sarikoli, Ghalcha, Horští Tádžikové

populace: 51 069 obyvatel

výskyt v ČLR: Xinjiang

výskyt mimo ČLR: Afghánistán, Tádžikistán, Uzbekistán, Írán a další země

jazyk: sarikoli, wakhi

- R indoevropská
- V indoíránská
- S jihovýchodní (pamírská)

Ačkoli žijí čínští Tádžikové obklopeni národy převážně turkického původu, oni sami náleží mezi etnika, jejichž historie a kulturní tradice je pevně spojena s perským (iránským) civilizačním okruhem. V rámci 55 v ČLR uznaných etnických menšin se s 50 tisíci příslušníky řadí spíše k těm menším. Tádžikové žijí převážně v Taškurganském tádžickém autonomním okrese, jenž se nachází v jihozápadním Xinjiangu, v regionu hraničícím se sousedním Tádžikistánem. S jeho obyvateli sdílejí mnoho společných rysů, ale v mnohém se od nich také liší (jazyk, náboženství). Geograficky je můžeme zařadit do oblasti jižního Pamíru, kde vzhledem k panujícím klimatickým podmínkám provozují v omezené míře zemědělství i tradiční pastevectví, přestože kočovný způsob života v současnosti postupně opouštějí. Taškurgan patří k nejdlehlším regionům Číny a rozkládá se na území o rozloze 25 000 km². Specifická geografická poloha nepředurčila pouze způsob obživy místních obyvatel, ale rovněž jejich kulturu. Nachází se totiž v místech, jimiž kdysi vedla Hedvábná stezka. Ta sloužila nejen jako obchodní spojnice mezi východní Asií, Předním východem a následně Evropou, ale rovněž s její pomocí probíhala kulturní výměna, která zanechala místní tradice obohacené o řadu netypických prvků. Před příchodem muslimských dobyvatel a obchodníků vyznávali čínští Tádžikové buddhismus, který dorazil podobnou cestou z Indie, a ještě před ním byli vyznavači zoroastriánství, dorazivšího stejnou trasou z Persie. V současnosti se místní lidé hlásí k islámu, konkrétně k ismáílitské odnoži šíitské tradice. Z náboženství vychází spousta zvyků, ať už se jedná o stravovací návyky či hierarchizaci společnosti, v níž se ženy učí poslušnosti vůči svým manželům a jiným mužským příslušníkům rodiny. Z perských tradic pro změnu vychází zvyk objímat se a dávat polibky na tvář u příležitosti pozdravu či přivítání.

Tádžikové v Číně nehovoří, tak jako jejich soukmenovci v Tádžikistánu, tádžičtinou. Ta patří do jihozápadní skupiny indoíránských jazyků a má velmi blízko k původní perštině. Čínští Tádžikové místo toho používají ke komunikaci uvnitř své komunity dva jazyky, které se oba řadí do pamírské (východní) skupiny indoíránské větve. Jde o přibližně 35 000 mluvčích jazyka sarikoli a mnohem menší komunitu mluvící jazykem wakhi, kterým se více hovoří ve Wakhanském koridoru v severovýchodním Afghánistánu. Vedle toho se často domluví i ujugursky, přičemž v ujugurštině se mnohdy vyjadřují písemně, protože jejich vlastní jazyky psanou formu nemají.

Obydlí čínských Tádžiků je čtvercové konstrukce ze dřeva a kamene s plochou střechou se stěnami z hlíny smíchané se slámou a na bílo omítnutými. Vzhledem ke specifickým životu na náhorní plošině, kde jsou časté silné sněhové bouře, staví domy prostorné, ale na naše poměry nezvykle nízké. Vyhřívání zajišťují postele typu *kang*, které se budují podél stěn a pokrývají se plstí. Postavení v rodině (genderové i generační) určuje, na které straně pokoje může kdo spát. Když pastevci pasou svá stáda v horách, žijí obvykle v plstěných stanech nebo provizorních hliněných chatrčích. Živobytí a zajištění obživy je v prostředí pohoří Pamír velmi obtížné. Tádžikové se zde zabývají chovem dobytka a jednoduchým zemědělstvím. Chovají ovce, kozy, jaky, koně i velbloudy a na svých horských políčkách pěstují horské varianty ječmene, pšenice a kukuřice.

Přesvědčení o zachování své etnické identity a kulturní tradice projevují Tádžikové mimo jiné v písních. Kromě běžných motivů týkajících se každodenního života a jeho útrap obsahují i sociálně a ekonomicky kritická témata a polemiku, někdy dokonce i otázky po vlastní identitě, či politickou deklaraci úsilí o zachování tádžické kultury. Místní státní administrativa není schopná vypořádat se s potížemi, které sociální, ale i přírodní podmínky v oblastech, kde čínští Tádžikové žijí, přináší. Nemá tím pádem ani příliš velkou podporu mezi obyvateli, podle kterých je schopnost efektivně využívat okolní prostředí základním předpokladem pro rozvoj místní ekonomiky.

Čínští Tádžikové se, na rozdíl od obyvatel Tádžikistánu, kteří jsou většinovými sunnity, hlásí k tradici ismáilité. Ismáilité jsou velkou šíitskou sektou, jejíž vyznavači obývají mnohá údolí podél Karakoramské dálnice směřující z Pákistánu na sever do Číny. Vnitřně se ještě dále různě dělí, ale většina z nich uznává současného Karima Agu Khana IV. za svého 49. imáma a přímého následníka a potomka Muhammada. Nazývají ho Hazar Imam (současný imám). Ismáilité z celého světa mu odvádějí část svých příjmů a na oplátku Nadace Agy Khana staví celou řadu škol, nemocnic a dalších staveb. Ismáilité jsou obvykle méně konzervativní muslimové, nežli jejich šíitští nebo sunnitští souvěrci.

Literatura:

- During, Jean. (2005). „Power, Authority and Music in the Cultures of Inner Asia“. *Ethnomusicology Forum*, 14/2: 143–164.
- Yang, Shengmin. (2003). „The Environment, the Family and Government: Local Society and Local Government among the Tajik People of China“. *China Report* 39: 499.
- Sahadeo, J., – Zanca, R. G. (2007). *Everyday life in Central Asia: Past and present*. Bloomington: Indiana University Press.
- Schoeberlein-Engel, J. S. (1994). *Identity in Central Asia: Construction and contention in the conceptions of „Ozbek“, „Tajik“, „Muslim“, „Samarqandi“ and other groups*. Harvard University (disertační práce).